

Mål C-672/23

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

13 november 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Gerechtshof Amsterdam (Nederländerna)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

19 september 2023

Klagande:

Electricity & Water Authority of the Government of Bahrain

GCC Interconnection Authority

Kuwait Ministry of Electricity and Water

Oman Electricity Transmission Company SAOC

Motparter:

Prysmian Netherlands BV

Draka Holding BV

Prysmian Cavi e Sistemi Srl

Pirelli & C. SpA

Prysmian SpA

The Goldman Sachs Group Inc.

ANN BV

ABB Holding BV

ABB AB

ABB Ltd

Nexans Nederland BV

Nexans Cabling Solutions BV

Nexans Participations SA

Nexans SA

Nexans France SAS

Saken i målet vid den nationella domstolen

Överklagande av en dom från Rechtbank Amsterdam där Rechtbank Amsterdam förklarat sig obehörig att pröva yrkanden mot parter med säte utanför Nederländerna i ett kartellmål.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av artikel 8.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

Tolkningsfrågor

Fråga Ia

Föreligger en nära förbindelse i den mening som avses i artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen mellan:

i) dels ett yrkande mot huvudmotparten (eller ankarsvaranden) som inte är mottagare av ett kartellbeslut fattat av kommissionen, men som enhet, om vilken det görs gällande att den är en del av företaget i EU:s konkurrenslagstiftnings mening (nedan kallat företaget) som befins överordnat ansvarig för den konstaterade överträdelsen av unionsrättens kartellförbud och

ii) å andra sidan ett yrkande mot:

(A) alternativt, en medsvarande som är mottagare av det beslutet och/eller

(B) en medsvarande som inte är en mottagare av beslutet, om vilken det görs gällande att den som rättslig enhet tillhör ett företag som i beslutet befunnits offentligt ansvarigt för överträdelsen av unionsrättens kartellförbud?

Har det därvidlag någon betydelse:

- (a) om ankarsvaranden som befunnits underordnat ansvarig under kartellperioden endast innehade och förvaltade aktier,
- (b) – om fråga 4a besvaras jakande – om ankarsvaranden som befunnits underordnat ansvarig medverkade i produktionen, distributionen, försäljningen och/eller leveranserna av kartelliserade produkter och/eller kartelliserade tjänster,
- (c) om medsvaren, som är mottagare av beslutet, i beslutet anges som
  - (i) faktisk kartelldeltagare – i den meningen att medsvaren faktiskt har medverkat i det/de konstaterade överträdande avtalet/avtalen och/eller sinsemellan samordnade ageranden eller
  - (ii) som rättslig enhet utgör en del av företaget som befinns offentligt ansvarigt för överträdelsen av unionsrättens kartellförbud,
- (d) om medsvaren, som inte är en mottagare av beslutet, faktiskt har producerat, distribuerat, sålt och/eller levererat kartelliserade produkter och/eller tjänster,
- (e) om ankarsvaranden och medsvaren tillhör samma företag eller inte,
- (f) klagandena direkt eller indirekt har köpt produkter och/eller tjänster eller fått produkter och/eller tjänster levererade av ankarsvaranden och/eller medsvaren?

Fråga 1b

Är det av betydelse för besvarandet av fråga 1a om det går eller inte går att förutse att den aktuella medsvaren stämts vid domstol av denna ankarsvarande? Om svaret är ja, är denna förutsebarhet ett separat kriterium vid tillämpningen av artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen? Är denna förutsebarhet i princip given med tanke på domen i mål Sumal av den 6 oktober 2021, C-882/19, ECLI:EU:C:2021:800? I vilken utsträckning gör omständigheterna a till och med f som nämns i fråga 1a det i det här fallet förutsebart att medsvaren skulle stämmas av ankarsvaranden?

Fråga 2

Vid fastställandet av jurisdiktionen, behöver även möjligheten att yrkandet mot ankarsvaranden kan bifallas beaktas? Om svaret är ja, är det tillräckligt för bedömningen att det inte går att utesluta på förhand att yrkandet kommer att bifallas?

Fråga 3a

Omfattar unionsrätten rättighet för var och en att yrka skadestånd för skadan som lidits utanför EES med anledning av en fastställd överträdelse av unionsrättens kartellförbud?

Fråga 3b

Måste eller kan det i konkurrensrätten godtagna antagandet om väsentligt inflytande av (de bötfällda) moderbolagen med avseende på dotterbolagens ekonomiska aktivitet ("Akzo-antagandet") tillämpas i (civila) kartellmål?

Fråga 3c

Uppfyller ett mellanliggande holdingbolag som endast innehar och förvaltar aktier det andra Sumal-kriteriet (att bedriva ekonomisk verksamhet som har ett konkret samband med föremålet för den överträdelse som moderbolaget befunnits skyldigt till)?

Fråga 4a

Vid tillämpning av artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen, kan olika motparter med säte i samma medlemsstat (tillsammans) vara ankarsvarande?

Fråga 4b

Utses i artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen den i målet behöriga domstolen direkt och omedelbart samt upphävs därmed nationell rätt?

Fråga 4c

Om fråga 4a besvaras nekande – alltså att endast en enda motpart kan vara ankarsvarande – och fråga 4b besvaras jakande – sålunda att det i artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen direkt utses den i målet behöriga domstolen och nationell rätt upphävs:

Finns det vid tillämpning av artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen utrymme för internt hänskjutande till domstolen i samma medlemsstat i vilken motparten har sitt säte?

Anförda unionsbestämmelser

Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF): artikel 101

Avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet: artikel 53

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (nedan kallad Bryssel Ia-förordningen): artikel 4.1, artikel 6.1, artikel 7.1, 7.2 och 7.3, artikel 8.1, artikel 11.1 b

Anförda nationella bestämmelser

Lagen om rättegång i tvistemål (nedan kallad Rv.): artikel 107, artikel 110.1 och 110.3, artikel 209, artikel 612

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i målet vid den nationella domstolen

- 1 Detta mål avser fastställandet av motparternas huvudansvar för den skada som orsakats av en enda och varaktig överträdelse av unionsrättens kartellförbud (artikel 101 FEUF och artikel 53 i EES-avtalet) som är fastställt i kommissionens beslut C(2014) 2139 slutlig av den 2 april 2014, AT.39610 – Elkablar (nedan kallat beslutet). Beslutet avser ett konkurrensbegränsande avtal som rör underjords- och undervattenelkablar och kompletterande produkter, verksamheter och tjänster. Den fastställda överträdelsen avsåg perioden 18 februari 1999 - 29 januari 2009. Kartellen ingick bland annat prisöverenskommelser och fördelade projekt inom ramen för uppdelning av den geografiska marknaden, såväl inom som utanför EU/EES.
- 2 Klagandena i detta mål kallas tillsammans EWGB m.fl. och var och en för sig EWGB, GCC, KMEW och OETC. Motparterna kallas tillsammans Draka m.fl. Företaget ABB AB har ersatt ett annat företag med samma namn, nu kallat ABB Power Grids Sweden AB; den ursprungliga motparten kallas ABB AB (tidigare). Prysmian Netherlands har säte i Delft, Draka Holding (nedan kallat Draka) i Amsterdam, ABB och ABB Holdings i Rotterdam samt Nexans Nederland och Nexans Cabling Solutions i Schiedam. De andra motparterna har säte utanför Nederländerna.
- 3 EWGB, KMEW och OETS är nationella allmännyttiga företag som ansvarar för utveckling, drift och underhåll av högspänningsnäten i Bahrein, Kuwait respektive Oman. GCC är ägare och svarar för driften mellan de nationella elnäten i medlemsstaterna i Gulf Cooperation Council (Förenade Arabemiraten, Bahrein, Saudiarabien, Oman, Qatar och Kuwait).
- 4 EWGB m.fl. begär ett rättsligt fastställande av att Draka m.fl. och DS m.fl. är solidariskt ansvariga gentemot EWGB m.fl. för deras orättmätiga handlingar genom deras medverkan i kartellerna. De yrkar även att Draka m.fl. ska förpliktas att solidariskt betala skadestånd, vars storlek ska fastställas i ett separat uppföljningsförfarande. Yrkandet avser skada som lidits utanför EES. EWGB m.fl. ställer Draka m.fl. till ansvar för skada som juridiska enheter som enligt EWGB m.fl. hör till företagen i konkurrensrättslig mening som har begått den i beslutet konstaterade överträdelsen av unionsrättens kartellförbud. EWGB m.fl. har därvid juridiskt dragit in Draka och Prysmian Netherlands som rättsinnehavare genom generell övergång för Prysmian Cable Holding B.V. och Prysmian Cables and Systems B.V.

- 5 I beslutet fastställs att Prysmian Cavi e Sistemi, ABB AB (tidigare) och Nexans France har deltagit i kartellen. Prysmian SpA, Pirelli, Goldman Sachs, ABB Ltd. och Nexans SA tillskrivs i beslutet det överordnade ansvaret som (indirekta) moderbolag till ovan nämnda kartelldeltagare. Nexans Participations är ingen mottagare av beslutet. Företagen med säte i Nederländerna: Prysmian Netherlands, Draka, ABB B.V., ABB Holdings, Nexans Nederland och Nexans Cabling Solutions är inte heller mottagare av beslutet. Dessa nederländska motparter är alla direkt eller indirekta helägda dotterbolag till Prysmian Cavi e Sistemi, ABB Ltd respektive Nexans S.A.
- 6 Prysmian Cavi e Sistemi är ett helägt dotterbolag till Prysmian SpA. Pirelli var till den 29 juli 2005 det yttersta moderbolaget till Prysmian Groep; sedan dess är Prysmian SpA det yttersta moderbolaget. Goldman Sachs var från den 29 juli 2005 - den 28 januari 2009 det indirekta moderbolaget till Prysmian SpA. Under en del av kartellperioden – från den 27 oktober 1999 - 26 april 2006 – var Prysmian Cable Holding ett (mellanliggande) holdingbolag mellan dess moderbolag med 100 procent ägande i Prysmian Cavi e Sistemi och dess helägda dotterbolag Prysmian Cables and Systems. Under kartellperioden ägnade sig Prysmian Cables and Systems åt tillverkning, export och distribution av kablar.
- 7 EWGB m.fl. utpekar Draka (som rättsinnehavare för Prysmian Cable Holding) som underordnat ansvarig, som ”länk” mellan dess moderbolag Prysmian Cavi e Sistemi och dess dotterbolag Prysmian Cables and Systems (nedan kallat Prysmian Netherlands). Enligt EWGB m.fl. är även Prysmian Cables and Systems underordnat ansvariga eftersom de sålt kartelliserade produkter.
- 8 ABB AB (tidigare) var ett dotterbolag till ABB Ltd. ABB AB har det eventuella ansvaret för ABB AB (tidigare) yrkanden i det nationella målet. ABB B.V. är ett helägt dotterbolag till ABB Holdings. ABB B.V. ägnar sig åt försäljning och stödaktiviteter för ABB:s projekt i Benelux. ABB Holdings var ett holdingbolag som innehade och förvaldade aktierna i ABB B.V.
- 9 Nexans France är ett (indirekt) dotterbolag till Nexans SA, Nexans-gruppens (yttersta) holdingbolag. Nexans Nederland är ett helägt dotterbolag till Nexans Participations. Företaget ägnade och ägnar sig åt grossistverksamhet inom bland annat kabel- och trådprodukter. Nexans Cabling Solutions är ett helägt dotterbolag till Nexans Nederland. Företaget ägnar sig bland annat åt att erbjuda system och lösningar för nätverkskablage.
- 10 I det överklagade beslutet har Rechtbank Amsterdam förklarat sig obehörig att ta del av yrkandena mot motparterna med säte utanför Nederländerna. Rechtbank anser sig endast vara behörig att ta del av yrkandena mot motparterna med säte i Nederländerna. Rechtbank har bland annat fastställt att det inte går att anta att det föreligger en så nära förbindelse mellan yrkandena mot motparterna med säte i och utanför Nederländerna att en god rättskipning kräver att förhandlingarna sker vid samma domstol för att förebygga med varandra oförenliga beslut. EWGB m.fl. överklagar detta beslut.

- 11 Jurisdiktion är enligt nederländsk rätt tvingande rätt (ordre public) och prövas därför automatiskt, även överklaganden. Rechtbank Amsterdams internationella behörighet har dessutom ifrågasatts i ett genkärsmål av motparterna med säte utanför Nederländerna. Meningsutbytet mellan parterna hittills avser enbart Rechtbank Amsterdams behörighet att ta del av yrkandena mot motparterna med säte utanför Nederländerna.
- 12 Den territoriella behörigheten, det vill säga vilken domstol (på vilken nivå) inom Nederländerna som är behörig att ta del av yrkandet, är inte tvingande rätt (ordre public). Den territoriella behörigheten avgörs i princip av motpartens säte. Av de nederländska motparterna har endast Draka säte i Amsterdams domsaga. Rechtbank Amsterdam har betraktat sig som territoriellt behörig på grundval av artikel 107 Rv. Där fastställs att om en domstol är behörig med avseende på en svarande som utgör svarande tillsammans med andra svarande i ett mål är den domstolen även behörig med avseende på de övriga svarandena om det föreligger ett sådant samband mellan yrkandena mot de olika svarandena att en gemensam handläggning är motiverad av ändamålsenlighetsskäl. Dessutom har de berörda motparterna med säte i Nederländerna inte ifrågasatt Rechtbanks territoriella behörighet. Beslutet om territoriell behörighet kan inte överklagas (artikel 110.3 i Rv.). Den hänskjutande domstolen måste alltså enligt nederländsk processrätt utgå från att Rechtbank Amsterdam har territoriell behörighet med avseende på alla motparter med säte i Nederländerna.
- 13 För att yrkandena i det nationella målet ska kunna bifallas krävs till att börja med att det ansvar EWGB m.fl. gör gällande fastställs för var och en av motparterna. EWGB m.fl. hemställer om att skadan värderas i ett skadeståndsförfarande (artikel 612 i Rv.). Det är enligt nederländsk rätt ett gängse men inte obligatoriskt separat uppföljningsförfarande. För att hänskjuta målet till skadeståndsförfarandet för att fastställa skadan i uppföljningsförfarandet räcker det EWGB m.fl. antagligen har lidit skada.

Kortfattad redogörelse för skälen till begäran om förhandsavgörande

- 14 Tolkningsfrågorna hänger samman med målets specifika natur, ett kartellmål med anledning av en överträdelse av unionsrättens kartellförbud som konstaterats av kommissionen. Ett antal av frågorna spelar även in på andra kartellmål som pågår i Nederländerna, till exempel i ett annat kartellmål där Gerechthof i dag delvis ställer samma frågor och i ett mål där Hoge Raad ställde frågor den 26 juni 2023 (C-393/23, Athenian Brewery och Heineken).

Fråga 1a och 1b

- 15 Gerechthof ställs i detta mål inför olika synsätt på frågan om det finns eller kan finnas en nära förbindelse enligt artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen mellan å ena sidan yrkandet mot Draka och/eller de andra motparterna med säte i Nederländerna och å andra sidan vart och ett av yrkandena mot de utländska

motparterna och om det har betydelse att respektive motpart kan förutse att bli instämnd vid Rechtbank Amsterdam, ankarsvaranden Drakas forum.

- 16 Av det ena synsättet, som gjorts gällande av EWGB m.fl., följer det faktum att det finns en nära förbindelse av att solidariskt ansvar för samma skada läggs till grund för yrkandena mot Draka (och eventuellt de mot de andra motparterna med säte i Nederländerna) å ena sidan och yrkandena mot de utländska motparterna å den andra, som alla blivit juridiskt indragna i sin egenskap av enheter som enligt EWGB m.fl. tillhör de företag om vilka ett beslut har fastställts om att de gjort sig skyldiga till en enda, varaktig överträdelse av unionsrättens kartellförbud. Detta synsätt bygger på syftet med skadestånd, nämligen att slå vakt om den ändamålsenliga tillämpningen av unionsrättens kartellförbud (se dom av den 6 oktober 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, punkt 67; nedan kallad dom Sumal).
- 17 I motsats till det står ett synsätt där det i ett sådant fall endast är en mottagare av beslutet eller endast en enhet som i praktiken själv begått konkurrensöverträdelser som kan uppträda som ankarsvarande. Det överordnade och/eller underordnade ansvaret för de företaget tillhörande enheter som inte själva varit delaktiga i överträdelsen motiverar inte med det synsättet att en sådan (i beslutet ej nämnd) enhet kan vara ankarsvarande. En god rättskipning skulle inte vara betjänt av en bred grupp av potentiella ankarsvarande. Det skulle resultera i en urholkning av huvudregeln i artikel 4.1 i Bryssel Ia-förordningen och leda till en oförutsebar tillämpning av behörighetsreglerna och oönskad forumshopping, då i ett sådant fall skulle domstolar i (snart sagt) alla medlemsstater kunna vara behöriga. Det strider mot kravet om förutsebarhet, målet att behörighetsreglerna i hög grad måste vara förutsebara, och utgångspunkten att särskilda behörighetsregler som artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen måste begränsas till ett litet antal, snävt avgränsade och väl beskrivna fall. Särskilt yrkandena mot en enhet som inte nämns i beslutet som hålls underordnat ansvarig och mot en enhet som likaså enbart hålls överordnat ansvarig som en del av företaget befinner sig med detta synsätt alltför långt ifrån varandra för att kunna uppfylla kravet på en nära förbindelse, i varje fall när det gäller yrkanden mot enheter som inte tillhör samma företag. Med detta synsätt försvaras att artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen endast kan ge upphov till behörighet om det är förutsebart för motparter att yrkandena mot dem kan göras gällande vid ankarsvarandens domstol. Det är inte fallet med moder- och dotterbolag som ligger långt ifrån varandra och kommer från olika företag.
- 18 Enligt Gerechthofs bedömning är uteslutandet på förhand av enheter och/eller ankarsvarande med vilka en nära förbindelse kan föreligga inte i linje med syftet att effektivt upprätthålla unionsrättens kartellförbud. Det går att försvara att yrkanden som gjorts gällande med anledning av en och samma varaktiga överträdelse av unionsrättens kartellförbud mot motparter som genom unionsrätten direkt utpekats som ansvariga enheter avser en och samma situation baserat på de faktiska och rättsliga omständigheterna, om det var möjligt för dessa motparter att förutse att de skulle stämmas vid den domstol där ankarsvaranden

har sitt säte. För förutsebarheten kan det vara av betydelse att överträdelsen av unionsrättens kartellförbud kan leda till skadeståndsyrkanden från flera klagande mot flera av unionsrätten direkt utpekade ansvariga enheter. De konkreta faktiska omständigheterna i ett visst mål kan emellertid medföra att kopplingen mellan yrkandet mot ankarsvaranden och yrkandet mot en viss motpart är så avlägsen att den erforderliga nära förbindelsen i den mening som avses i artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen saknas. I de fallen går det inte att argumentera för att det föreligger en risk för med varandra oförenliga beslut ifall yrkandena mot olika motparter inte behandlas av samma domstol. Förutsebarheten har alltså funktionen av en korrigeringsmekanism inom ramen för fastställandet av om det är en och samma situation, mot bakgrund av de faktiska och rättsliga omständigheterna. Denna tolkning är i överensstämmelse med dom av den 21 maj 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), uppfyller syftet med artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen (god rättskipning), bidrar till ett ändamålsenligt och effektivt upprätthållande av unionsrättens konkurrensrätt och fyller en funktion vid avsaknaden av en hierarki mellan yrkandena och av närmare krav på ankarsvaranden vid tillämpning av artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen.

Fråga 2

- 19 Gerechtshof är ställd inför två olika synsätt på huruvida det är relevant om yrkandena mot ankarsvaranden kan bifallas vid tillämpning av artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen, två synsätt som båda följs i nederländsk rättspraxis.
- 20 Enligt det första synsättet ska bedömningen av om yrkandena har möjlighet att bifallas först ske i det nationella målet. Med det synsättet kan det utgöra missbruk av en rättighet att mot bättre vetande väcka talan om ett yrkande mot en ankarsvarande är dömt att misslyckas på förhand.
- 21 Med det andra synsättet måste det redan vid bedömningen av den internationella behörigheten prövas om det föreligger tillräckliga faktiska och rättsliga omständigheter för yrkandena som gjorts gällande, särskilt när det handlar om yrkandet mot ankarsvaranden, och artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen kan inte tillämpas om yrkandet inte är tillräckligt underbyggt. Här hänvisas till domar av den 28 januari 2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 61, och 16 juni 2016, Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, punkt 44. Domstolen kom fram till att undersökningen av behörighet inte bara ska begränsas till klagandens ståndpunkter. Avseende måste också fästas vid de tillgängliga uppgifterna om de juridiska förhållanden som faktiskt råder mellan parterna samt vid motpartens ståndpunkter. Enligt det synsättet kan artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen först tillämpas om det redan på förhand, alltså utan en meningsutbyte mellan parterna för att undersöka omständigheterna närmare eller lägga fram bevis, är tillräckligt sannolikt att yrkandet mot ankarsvaranden kan bifallas.
- 22 Det kan föreligga berättigade tvivel i frågan om vilket synsätt som är det riktiga. I sitt förslag till avgörande av den 24 maj 2007 i målet Freeport, C-98/06,

EU:C:2007:302, punkt 70, intog A-G Mengozzi ståndpunkten att undersökningen av risken för oförenliga beslut också kan omfatta en bedömning av möjligheten att nå framgång i yrkandet som riktats mot motparten som har sitt säte i den anmodade domstolens medlemsstat. Den bedömningen är enligt Mengozzi emellertid endast av konkret betydelse för uteslutandet av risken för oförenliga beslut om det visar sig att yrkandet sannolikt är otillåtligt eller sannolikt är ogrundat. Å andra sidan fann domstolen i dom av den 13 juli 2006, Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, punkt 31, att, mot bakgrund av omständigheterna i det målet, artikel 6.1 i Bryssel Ia-förordningen kunde åberopas inom ramen för ett yrkande som gjorts gällande i en medlemsstat mot en motpart med säte i denna medlemsstat och en medsvarende med säte i en annan medlemsstat, även om yrkandet enligt nationell rätt redan vid tidpunkten för yrkandet mot den första motparten befunnits otillåtligt. Det påverkar inte att det kan utgöra missbruk av en rättighet att mot bättre vetande väcka talan om ett yrkande mot en ankarsvarande som på förhand är dömt att misslyckas.

Fråga 3a till och med 3c

- 23 Dessa frågor är endast relevanta om möjligheten för yrkandet mot ankarsvaranden att bifallas är relevant inom ramen för bedömningen av behörigheten. Om, vid bedömningen av behörigheten, endast väckandet av talan mot bättre vetande om ett yrkande mot en ankarsvarande som är dömt att misslyckas på förhand kan ge upphov till missbruk av en rättighet och därmed överlämnande av ett mål ska dessa frågor – om det inte är fråga om missbruk – besvaras i det nationella målet.

Fråga 3a

- 24 Synsättet som ligger till grund för EGWB m.fl. yrkanden tar fasta på att rätten till skadestånd enligt unionsrätten till följd av överträdelse av unionsrättens kartellförbud under vissa omständigheter även kan utövas för skada som lidits utanför EES. Det ligger i linje med att var och en kan yrka ersättning för den lidna skadan om det finns ett orsakssamband mellan den skadan och en överträdelse av unionsrättens kartellförbud, där den förfördelade parten inte nödvändigtvis behöver vara aktiv som köpare eller leverantör på den berörda marknaden (se domar av den 13 juli 2006, Manfredi, C-295/04, EU:C:2006:461, punkterna 60 och 61; 5 juni 2014, KONE m.fl. C-557/12, EU:C:2014:1317, punkt 34 och dom av den 12 december 2019, Otis Gesellschaft m.fl., C-435/18, EU:C:2019:1069, punkt 32).
- 25 I motsats till detta står synsättet att unionsrättens konkurrenslagstiftning inte är relevant för skada som lidits på marknader utanför EES till följd av ågeranden på de marknaderna, särskilt inte om skadorna lidits av enheter med säte utanför EES.
- 26 Det föreligger berättigade tvivel kring frågan om vilket synsätt som är det riktiga. I den ovan nämnda domen Otis Gesellschaft m.fl. (punkt 30) görs förvisso övervägandet att all skada som står i ett orsakssamband med en överträdelse av unionsrättens kartellförbud måste kunna komma i fråga för ersättning i syfte att

säkerställa den ändamålsenliga tillämpningen av förbudet, men de domar som hittills meddelats av domstolen har (också) handlat om skada som lidits i EES. Av dom av den 14 februari 2012, Toshiba Corporation m.fl., C-17/10, EU:C:2012:72, punkt 67, går att härleda att artikel 101 FEUF inte är tillämplig på en konkurrensbestämmelse som endast får följder utanför medlemsstaternas territorium. Frågan är om det betyder att det, i ett fall med en konkurrensbestämmelse som både får följder på en eller flera medlemsstaters territorium och på ett tredjelands territorium, från unionsrätten kan härledas en rätt till skadestånd med avseende på de senare följderna.

- 27 I detta mål går det inte att utesluta att kommissionens beslut även hänför sig till ageranden som förvisso inte har ägt rum på unionens/EES territorium, men som kan få (har fått) märkbara konkurrensnedvridande följder på marknaden i unionen/EES (se dom av den 24 oktober 2017, Intel/kommissionen, C-413/14 P, EU:C:2017:632, punkt 45). I punkt 681 i beslutet sägs nämligen följande: ”I den utsträckning kartellens verksamhet hänförde sig till försäljning i länder som inte är medlemmar i unionen eller EES och inte hade någon inverkan på handeln i unionen eller EES ligger verksamheten utanför räckvidden av detta beslut.”

Fråga 3b

- 28 Fråga 3b handlar om ”Akzo-antagandet”, antagandet, som kan vederläggas, att ett moderföretag som (nästan) innehar 100 procent av kapitalet i sitt dotterbolag, som har begått en överträdelse av unionsrättens konkurrensregler, utövar ett väsentligt inflytande på dotterbolagets agerande (se dom av den 10 september 2009, Akzo Nobel m.fl./kommissionen, C-97/08 P, EU:C:2009:536, punkt 60 och där angiven rättspraxis). Detta antagande gäller också när moderbolaget kan utöva all rösträtt som är knuten till aktierna i dess dotterbolag (se dom av den 27 januari 2021, The Goldman Sachs Group/kommissionen, C-595/18 P, EU:C:2021:73, punkt 35) och tillämpas också med avseende på ett moderbolag med indirekt inflytande via ett mellanliggande holdingbolag (se domstolens dom av den 27 september 2012, Shell Petroleum m.fl./kommissionen, T-343/06, EU:T:2012:478, punkt 52) och ett moderbolag som är ett icke-operativt holdingbolag utan ekonomisk aktivitet (se domar av den 20 januari 2011, General Química m.fl./kommissionen, C-90/09 P, EU:C:2011:21, punkterna 86-88, och 11 juli 2013, kommissionen/Stichting Administratiekantoor Portielje, C-440/11 P, EU:C:2013:514, punkt 42-44). Akzo-antagandet har utvecklats inom ramen för det offentligrättsliga upprätthållandet av unionsrättens konkurrensrätt. Det kan föreligga berättigade tvivel om tillämpningen av Akzo-antagandet på civila kartellmål.
- 29 I den ena ansatsen betonas att det konkurrensrättsliga företagsbegreppet måste tolkas på samma sätt i offentlig- och privaträttslig rättskipning och att övervägandena som ligger till grund för tillämpningen av Akzo-antagandet vid offentligrättsligt upprätthållande av unionsrättens konkurrensrätt gäller i samma utsträckning för privaträttslig rättskipning.

- 30 I motsats till den ansatsen står ett synsätt där Akzo-antagandet endast är ett förfarandemässigt bevisantagande till förmån för kommissionen och de nationella konkurrensmyndigheterna i förvaltningsrättsliga förfaranden. Enligt detta synsätt blir inte de nationella reglerna för bevis- och processrätt betydelselösa genom domen Sumal och domen av den 14 mars 2019, Skanska Industrial Solutions m.fl., C-724/17, EU:C:2019:204, och det går inte att härleda av dessa domar att denna förfarandemässiga förvaltningsrättsliga regel kan tillämpas i exakt analogi med civilrättsliga ansvarsförfaranden. I det sammanhanget tillskrivs det ett värde att Akzo-antagandet inte nämns som en aspekt av (det civilrättsliga) tillskrivandet i punkt 43 i domen Sumal.

Fråga 3c

- 31 Fråga 3c avser frågeställningen om ett mellanliggande holdingbolag såsom Draka, som endast innehar och förvaltar aktier, uppfyller kriteriet i dom Sumal, punkt 51, om att bedriva ekonomisk verksamhet som har ett ”konkret samband” med föremålet för den överträdelse som moderbolaget befunnits skyldigt till. Även här ställs Gerechtshof inför olika ansatser.
- 32 I den ena måste denna fråga besvaras jakande, eftersom dom Sumal (punkt 52) förefaller ge utrymme för att företaget är indirekt delaktigt i överträdelsen av unionsrättens kartellförbud. Med detta synsätt hänvisas till att ett sådant mellanliggande holdingbolag i egenskap av länk underlättar och möjliggör den ekonomiska verksamheten och därmed kartellöverträdelsen.
- 33 Med den andra ansatsen måste frågan besvaras nekande, eftersom Sumal-kriterierna kräver en faktisk aktiv delaktighet i överträdelsen av unionsrättens kartellförbud, och (enbart) innehavet och förvaltningen av aktier kan inte räknas som en sådan delaktighet. Detta synsätt reser också frågan om det är av betydelse för det civilrättsliga ansvarsförhållandet om dotterbolaget till det mellanliggande holdingbolaget har sålt kartelliserade produkter till EWGB m.fl. eller om det räcker att kartelliserade produkter sålts till en annan part, oavsett vilken.

Fråga 4a till och med 4c

Fråga 4a

- 34 Enligt EWGB m.fl. är det tillräckligt för att artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen ska tillämpas att yrkandena mot de utländska motparterna har en nära förbindelse i den mening som avses i denna bestämmelse med ett av yrkandena mot de nederländska motparterna, även om den motparten/de motparterna har sitt säte i en annan domsaga än den som yrkandet gjorts i. I motsats till detta står ansatsen att endast en motpart med säte i den anmodade domstolens behörighetsområde kan ha rollen som ankarsvarande. Båda ansatser återfinns i nederländsk rättspraxis.
- 35 Gerechtshof påpekar att texten i artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen verkar tyda på att endast en motpart kan vara ankarsvarande. Om det är nödvändigt att

yrkandena mot alla utländska medsvarende ska ha den avsedda nära förbindelsen med yrkandet mot Draka är det ett mycket strängare mått än när det räcker med en förbindelse med yrkandet mot en av de andra motparterna med säte i Nederländerna (men inte i Rechtbank Amsterdams domsaga). Som framgår av resonemanget i punkt 12 måste Gerechtshof i detta mål utgå från att man har behörighet i förhållande till alla motparter med säte i Nederländerna.

Fråga 4b

- 36 Eftersom Draka eventuellt inte kan vara ankarsvarande, men däremot en av de andra nederländska motparterna, är det av betydelse om inte bara den internationella utan även den territoriella behörigheten tillskrivs genom artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen, direkt och eventuellt rentav exklusivt, med undantag för de nationella reglerna om territoriell behörighet. Det tyder formuleringarna i artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen på. Denna dubbla funktion har redan antagits för artikel 7, 7.1 och 7.2 och artikel 11.1 b i Bryssel Ia-förordningen som har jämförbara formuleringar med artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen (se domar av den 15 juli 2012, Volvo m.fl., C-30/20, punkt 33; 3 maj 2007, Color Drack, C-386/05, EU:C:2007:262, punkt 30, och 30 juni 2022, Allianz Elementar Versicherung, C-652/20, EU:C:2022:514). Fråga 4b syftar till att ställa detta utom tvivel, eftersom fråga 4c utgår från denna dubbelfunktion.

Fråga 4c

- 37 Fråga 4c ställs för det fall att inte Draka men en av de andra nederländska motparterna kan vara ankarsvarande. Om fråga 4a besvaras nekande – alltså att endast en motpart kan vara ankarsvarande – och fråga 4b besvaras jakande – alltså att artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen direkt utser den territoriellt behöriga domstolen – inställer sig nämligen frågan om artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen lämnar utrymme för hänskjutande till en domstol som ligger i samma medlemsstat som en annan motpart har sitt säte i. I den situationen (ingen nära förbindelse med yrkandet mot ankarsvaranden, däremot med ett annat yrkande mot en annan motpart i samma medlemsstat) ska målet utan möjlighet till internt hänskjutande tas upp igen vid domstolen där en annan motpart har sitt säte inom samma medlemsstat. Det ger upphov till ett nytt förfarande där den internationella behörigheten automatiskt måste prövas på nytt. Möjligheten till internt hänskjutande (från den ena nederländska domstolen till den andra, med återupptagande av förfarandet i det skede där det vilandeförklarats) ska säkerställa att förfarandet är ekonomiskt och ändamålsenligt. Det förefaller också Gerechtshof korrekt att en tolkning av artikel 8.1 i Bryssel Ia-förordningen som medger utrymme för ett sådant internt hänskjutande måste vara möjlig.